

Turun yliopisto
University of Turku

Finnveran viennin rahoituksen merkitys ja vaikuttavuus

© Turun yliopiston kauppakorkeakoulu
Jarna Heinonen
Elias Oikarinen

Lokakuu 2014
Turku

Sisällys

KIRJOITTAJAT	4
1 FINNVERA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄÄN	5
1.1 Raportin tarkoitus	5
1.2 Kansainvälinen kauppa ja Suomi	5
1.3 Finnvera viennin rahoittajana.....	9
2 FINNVERAN VIENNIN RAHOITUKSEN PANOS-TUOTOS -ANALYYSI...	13
2.1 Vaikutuksen käsite ja vaikutuskanavat	13
2.2 Vaikutusten laskentamenetelmä ja aineisto.....	15
2.3 Finnveran vientitakuita saaneiden vientikauppojen tuotanto- ja työllisyysvaikutukset.....	20
3 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	24

Kuvioluettelo

Kuvio 1	BKT ja kansainvälinen kauppa.....	6
Kuvio 2	Vienti toimialoittain.....	7
Kuvio 3	Kansainvälinen kauppa maittain.....	8
Kuvio 4	Viennin potentiaali	8
Kuvio 5	Vientikauppojen vaikutuskanavat talouteen.....	15
Kuvio 6	Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuita saaneiden kauppojen kokonaistuotanto- ja kokonaistyöllisyysvaikutukset kaupan toteutumisvuoden mukaan.....	21
Kuvio 7	Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuita saaneiden kauppojen tuotantovaikutukset kaupan toteutumisvuoden mukaan.....	21
Kuvio 8	Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuita saaneiden kauppojen työllisyysvaikutukset kaupan toteutumisvuoden mukaan	22
Kuvio 9	Vertailu eri aikaväleillä toteutuneiden vientitakuita saaneiden kauppojen tuotantovaikutuksista ja työllisyysvaikutuksista.....	23

Taulukkoluetelo

Taulukko 1	Viennin rahoitus Finnverassa	11
Taulukko 2	Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuista saaneiden kauppojen arvo (miljoonaa euroa)	19
Taulukko 3	Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuista saaneiden kauppojen tuotanto- ja työllisyysvaikutukset vuosittain ja yhteensä	20

KIRJOITTAJAT

Jarna Heinonen on yrittäjyyden professori ja TSE Entren – yrittäjyyden tutkimusryhmän - johtaja Turun yliopiston kauppakorkeakoulussa. Hänen tutkimuksellinen intressinsä kohdistuu liiketoiminnan ja organisaatioiden uudistamiseen, sisäiseen yrittäjyyteen sekä yrityskasvuun. Hän on johtanut ja toteuttanut useita yrittäjyys- ja innovaatiopoliittisia tutkimus- ja arviointihankkeita sekä erilaisten yritysten ja organisaatioiden kehittämishankkeita. Jarna on kahdesti ollut toteuttamassa Finnveran kansainvälistä evaluointia.

Elias Oikarinen on kauppatieteiden tohtori ja akatemiatutkija Turun yliopiston kauppakorkeakoulun taloustieteen laitoksella. Hän on myös rahoituksen dosentti Oulun yliopistossa. Oikarinen on tehnyt lukuisia vaikutusanalyysjä – koskien esimerkiksi varuskuntia ja ydinvoimalan rakentamishanketta – hyödyntäen panos-tuotosmenetelmää. Hänen keskeiset tutkimusalueensa ovat asuntomarkkinoiden taloustiede, kiinteistösijoittaminen ja aluetaloustiede. Elias on kahdesti aiemmin toteuttanut Finnveran viennin panos-tuotos –analyysin.

1 FINNVERA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄÄN

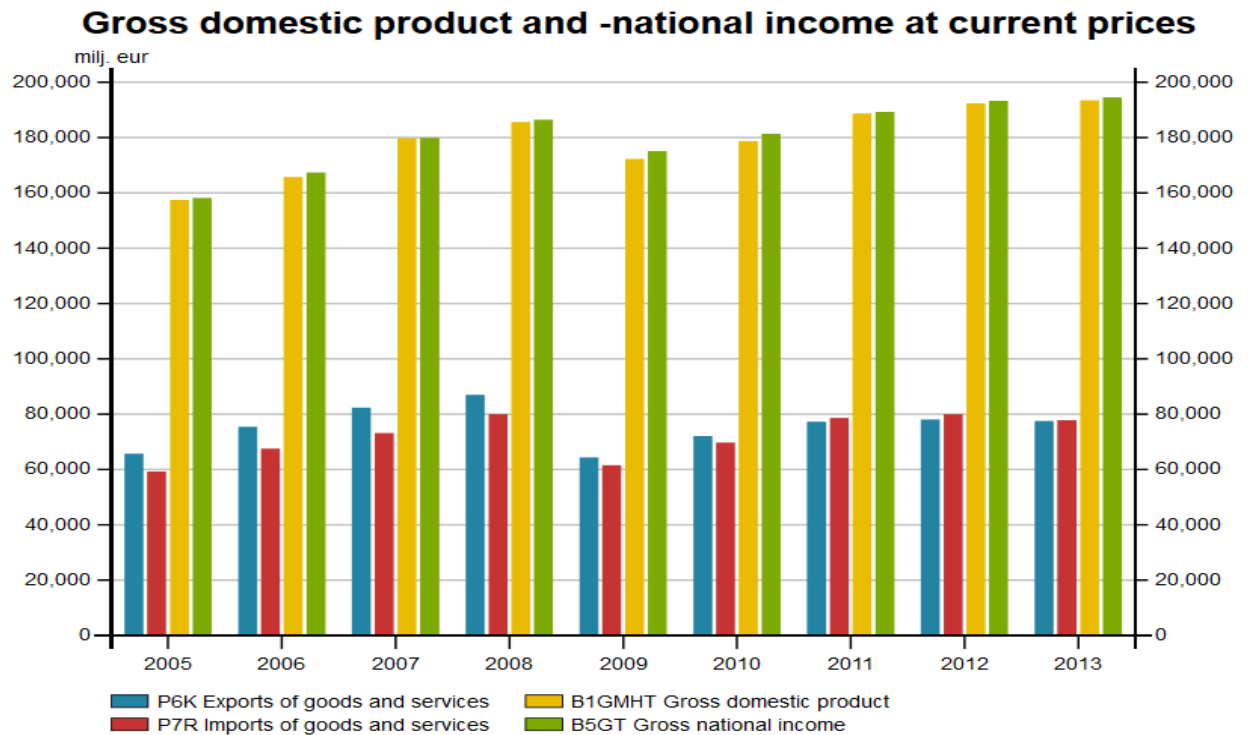
1.1 Raportin tarkoitus

Tämän raportin tarkoituksena on tarkastella valtion omistaman erityisrahoitusyhtiön Finnvera Oyj:n viennin rahoituksen vaikuttavuutta panos-tuotos -menetelmällä sekä valottaa Finnveran viennin rahoitusta osana Suomen vientiä ja kansantaloutta.

Jarna Heinosen laatimassa Finnveran viennin rahoitusta ja sen toimintaympäristöä koskevassa osuudessa (Finnvera toimintaympäristössään) tarkastellaan kansainvälisen kaupan ja viennin roolia Suomen kansantaloudessa sekä Finnveran viennin rahoituksen toiminnan lähtökohtia kansallisesti ja kansainvälisesti hyödyntäen Finnverasta tehtyjä kansainvälisiä evaluointeja (Heinonen & Smallridge, 2004; Heinonen ym., 2012). Finnveran viennin rahoituksen tarkastelu toimintaympäristössään täydentää Elias Oikarisen laatimaa panos-tuotos -analyysia, joka vuosien 1999-2004 ja 2005-2008 tavoin tarkastelee Finnveran rahoittamien vientikauppojen kokonaisvaikutuksia tuotantoon ja työllisyyteen Suomessa vuosina 2009-2013. Näiden osioiden jälkeen esitetään raportin johtopäätökset.

1.2 Kansainvälinen kauppa ja Suomi

Suomen kaltaiselle pienelle ja avoimelle kansantaloudelle kansainvälinen kauppa ja erityisesti vienti ovat merkittävässä asemassa. Tilastokeskuksen ja tullin tietojen perusteella kansainvälinen kauppa edustaa noin puolta Suomen bruttokansantuotteesta (Statistics Finland, 2014). Suomen pienet kotimarkkinat korostavat kansainvälisen kaupan merkitystä. Mikäli suomalaiset yritykset haluavat kasvaa ja menestyä pitkäjänteisesti, niiden on jossakin vaiheessa hyödynnettävä myös kansainvälisiä liiketoimintamahdollisuuksia (ks. Gabrielsson ym., 2012). Seuraavassa kuviossa on esitetty viennin ja tuonnin merkitys Suomen BKT:en vuosina 2005-2013 (Kuvio 1).

Kuvio 1 BKT ja kansainvälinen kauppa

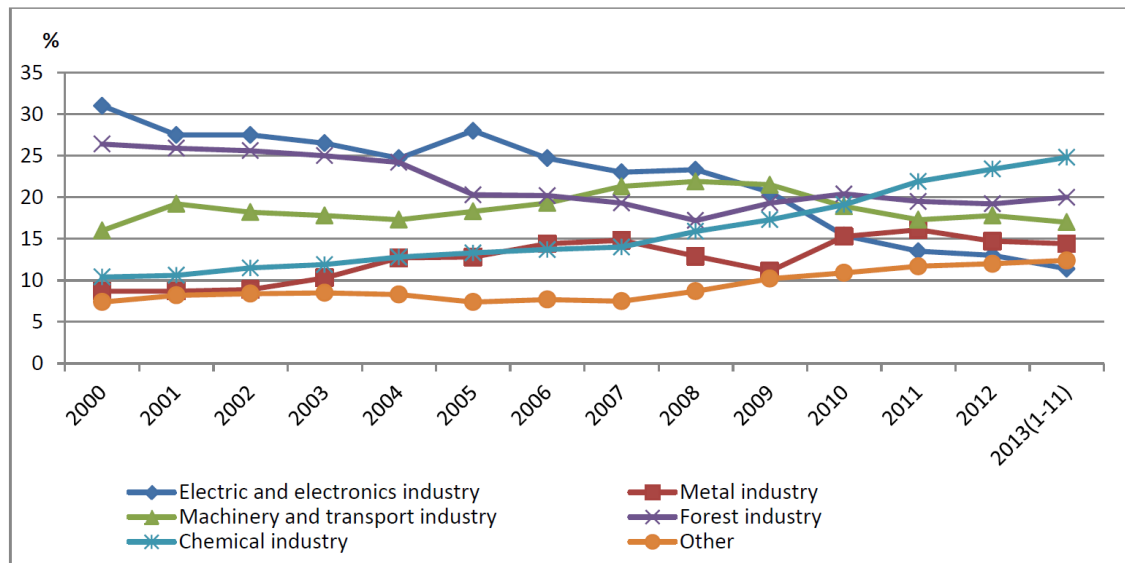
BKT:n kehitys ja kansainvälinen kauppa näyttävät olevan kytköksissä toisiinsa ja kehittyvän samansuuntaisesti. Kun Suomi menestyy kansainvälisessä kaupassa, myös BKT kasvaa, ja päinvastoin. Sekä viennin että tuonnin suhteellinen osuus BKT:stä vuosiansa 2008-2013 on ollut kummankin osalta hieman alle 30 prosenttia: tuonnin osalta vuosittain 2008-2013 30,1%, 26,3%, 28,1%, 29,4%, 29,4% ja 28,4% ja viennin osalta vastaavasti vuosittain 32,7%, 27,5%, 29,0%, 28,9%, 28,6% ja 28,4%. (Statistics Finland, 2014) Kiintoisaa on, että vuodesta 2011 lähtien tuonnin suhteellinen osuus BKT:stä on ohittanut viennin suhteellisen osuuden. Tuonnin ollessa vientiä suurempaa pidemmän aikaa on vaarana, että kansakunnan ulkomainen nettovelka kasvaa.

Suomen kansantalous on teollisuusvetoista, mikä on tyypillistä teollistuneille kansantalouksille. Suomessa teollisuuden osuus BKT:sta on kuitenkin tasaisesti vähentynyt 2000-luvun jälkipuoliskolla ja palvelualojen suhteellinen osuus on puolestaan kasvanut, näin erityisesti SOTE-palveluissa ja kiinteistötoiminnassa. (Statistics Finland, 2014)

Myös Suomen viennin rakenteessa ja teollisuudessa on tapahtunut siirtymiä eri teollisuuden alojen kesken. Vuonna 2013 suurimpia viejiä olivat kemian teollisuus, metsäteollisuus ja konepajateollisuus. Erityisesti kemianteollisuuden suhteellinen merkitys viennissä on kasvanut 2000-luvulla. Sähkö- ja elektroniikka-

teollisuuden suhteellinen merkitys on Nokian myötä puolestaan romahtanut. (Kuvio 2)

Different industrial sectors' (CPA) share of Finland's total exports 2000–2013 (1–11), per cent

Lähde: Finnish Customs

http://www.tulli.fi/en/releases/ulkomaankauppatilastot/tiedotteet/kuluvavuosi/summary07022014/liitteet/Tullitiedottaa_EN.pdf

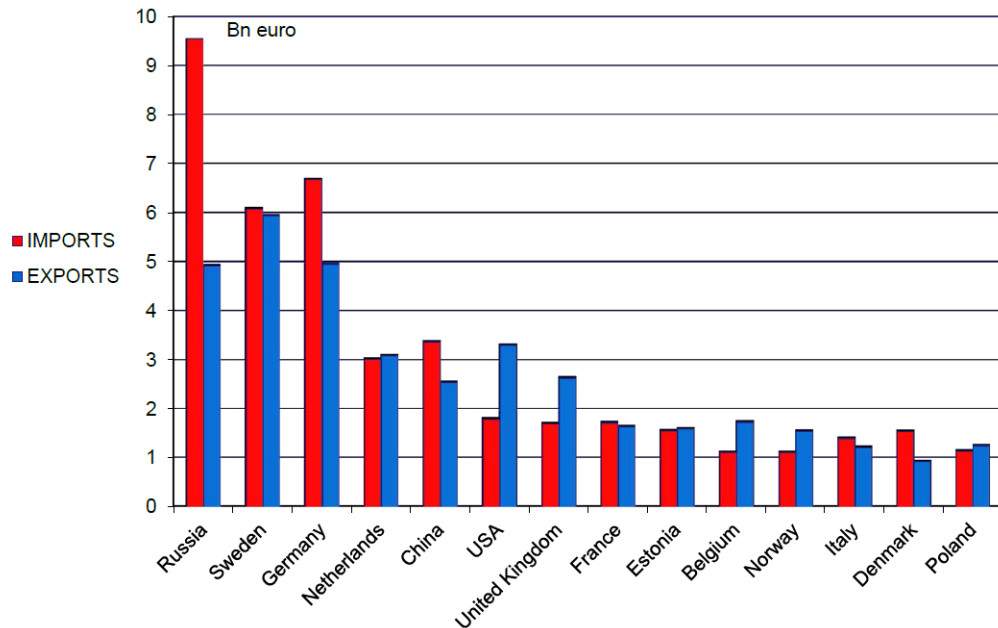
Kuvio 2 Vienti toimialoittain

Suomen viennistä merkittävä osuus suuntautuu EU-maihin. Vuonna 2013 Suomen viennin merkittävät kohdemarkkinat olivat Ruotsi, Saksa ja Venäjä. Samat maat olivat 'kärkisijoilla' myös Suomeen tuonnissa. (Kuvio 3) Suomen viennin kehitystä arvioitaessa on otettava huomioon mainittujen kohdemarkkinoiden talouden ja tilanteen kehitys. Esimerkiksi Venäjän ja EU:n väliset konfliktit sekä ruplan kurssi ovat omiaan vaarantamaan Suomen kaupan Venäjän kanssa. Vastaavasti Ruotsin kruunun heikkeneminen vaikuttaa nopeasti suomalaisten yritysten kilpailutilanteeseen. TeamFinlandin arvion mukaan Kiinan ja USAn viennin merkitys voisi kasvaa ja ohittaa Saksan. Venäjä ja Ruotsi nähdään yhäkin mielenkiintoisimpina kohdemarkkinoina (Team Finland).

TULLI
TULLI · CUSTOMS

FOREIGN TRADE BY COUNTRIES 2013(1-11)

Lähde: Finnish customs Statistics

<http://www.tulli.fi/en/releases/ulkomaankauppatilastot/tiedotteet/kuluvavuosi/summary07022014/liitteet/figurs13.pdf>

Kuvio 3 Kansainvälinen kauppa maittain

Lähde: Bank of Finland, 2013

www.suomenpankki.fi/en/julkaisut/bulletin/economic_outlook/Documents/B513.pdf

Kuvio 4 Viennin potentiaali

Globaalin finanssikriisin jälkeen Suomen vienti on kehittynyt suhteellisen vaatimattomasti huolimatta siitä, että viennin kohdemaiden talous on jo osoittanut jonkinlaisia piristymisen merkkejä. Suomen pankki on esittänyt verrattain huolestuttavan arvion siitä, kuinka Suomi alisuoriutuu vientimarkkinoillaan. Tämäkin arvio kulminoituu finanssikriisin jälkeiseen kehitykseen, josta lähtien viennin kehitys on ollut Suomessa alavireistä. (Kuvio 4)

Kaiken kaikkiaan kansainvälisellä kaupalla ja viennillä erityisesti on suuri merkitys Suomen pienelle ja avoimelle kansantaloudelle. Suomen vienti on erityisesti globaalin finanssikriisin jälkeen ollut vaikeuksissa ja viennin rakenne (ts. teollisuuden alat) on myös voimakkaassa muutoksessa. Tämä osaltaan liittyy kansantaloutemme laajempaan rakennemuutokseen, jossa teollisuuden suhteellinen merkitys on pienentynyt. Suomen vienti (ja kansantalous) on altis viennin kohde- ja kilpailijamaiden talouden ja tilanteiden muutoksille.

1.3 Finnvera viennin rahoittajana

Kaikissa OECD-maissa ja kehittyvissä vientimaissa on julkisesti järjestetty viennin rahoitusjärjestelmä. Julkiset vientitakuu- ja vientiluottolaitokset edistävät kansallista vientiä kantamalla sellaisia vientiin liittyviä riskejä, joita yksityiset markkinat eivät pysty kantamaan. Laitokset pyrkivät ylläpitämään kilpailukykyistä viennin rahoitusjärjestelmää ottaen huomioon vientitakuutoiminnan kansainvälisestä sääntelystä johtuvat reunaehdot. Kansantalouden koko, viennin tukemisen painoarvo kauppapolitiikan välineenä, takuulaitoksen itsenäisyyden aste sekä erilaiset poliittiset painotukset muovaavat vientitakuutoimintaa kullekin maalle ominaiseksi. (Pukkinen & Stenholm, 2006) Eri valtioiden vientitakuulaitokset ja niiden toimintatavat ovat 'historiansa ja kansallisen tilanteen luomia tuotteita'. Parhaimmillaan kansallinen vientitakuulaitos löytää tarkoituksenmukaisen tasapainon valtion riskiposition minimoinnin, kaupallisten pankkien ja rahoittajien osallistumisen optimoinnin sekä vientiyrittysten tarpeiden tyydyttämisen välillä. (Heinonen ym., 2012)

Finnvera Oyj on valtion erityisrahoituslaitos ja Suomen virallinen vientitakuulaitos, Export Credit Agency (ECA), jonka takuusitoumuksista vastaa Suomen valtio. Finnveran toiminnan edellytetään pitkällä tähtäimellä olevan kannattavaa. Finnveraa ohjaa työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). Finnveran toiminta (interventio) rahoitusmarkkinoilla perustuu 1) markkinapuutteen korjaamiseen 2) yksityisen sektorin toimijoiden katalysointiin ja 3) pankkien välisen kilpailun ja

kohtuullisen hinnoittelun edistämiseen. Lisäksi viennin rahoituksessa on kyse ennen muuta muiden maiden vientitakuuyhtiöiden kilpailuun vastaamisesta sekä viennin ja yritysten kansainvälistymisen edistämisestä, kuten edellä kuvattiin.

Vaikka Finnveran olemassaolo ja toiminta perustuvat markkinapuutteeseen ja markkinoiden toimintahäiriöihin, erityisesti viennin rahoituksessa Finnveran on tärkeä vastata muiden vientitakuuyhtiöiden asettamaan kilpailuun, jotta suomalaisilla viejillä on kilpailukykyiset ja tasavertaiset edellytykset toimia kansainvälisillä markkinoilla. (Heinonen ym., 2012) Viennin kansalliset rahoitusjärjestelmät on ymmärrettävä 'normaaliksi' ilmiöksi kansainvälisessä kaupassa. Näin Finnvera on muiden kansallisten vientitakuulaitosten tavoin myös elinkeinopolitiikan ja kansallisen kilpailukyvyn edistämisen väline. Kansalliset vientitakuulaitokset ovat laajentaneet käsitystä viennin kotimaisuusasteesta ja -sisällöstä kansalliseen/kotimaiseen intressiin. Myös Suomessa tämä tarkoittaa sitä, että viennin rahoitus ei rajoitu vain Suomessa valmistettuihin tuotteisiin tai palveluihin ('made in Finland'), vaan rahoitusta voidaan myöntää kansallisen intressin nimissä. Lisäksi rahoitusmarkkinat ovat 2008 kriisin jälkeen muuttuneet merkittävästi, ja pitkäaikaisen rahoituksen saatavuus on heikentynyt (tai sen hinta on noussut). Näiden muutosten seurauksena julkisten vienninrahoitusjärjestelmien merkitys on kasvanut: rahoituksesta on tullut merkittävä vientikaupan osa, jolloin kilpailukykyisen rahoituksen järjestäminen saattaa olla edellytys tarjouskilpailuun osallistumiselle.

Finnvera tarjoaa rahoitusratkaisuja ja asiantuntemusta aloittaville, kasvaville ja kansainvälistyville yrityksille. Viennin osalta Finnveran tarjoamia lainoja ja takauksia voidaan käyttää kattamaan viennin aiheuttamaa käyttöpääoman tarvetta tai rahoittamaan suomalaisen emoyrityksen ulkomailla tapahtuvaa liiketoimintaa. Finnvera kantaa näissä tapauksissa suomalaiseen emoyritykseen liittyvän luottoriskin. Lisäksi Finnvera tarjoaa vientiyrityksille vientitakuuta sekä luottotappioiden varalta että viennin rahoitukseen ja näin jakaa riskejä viejien ja pankkien kanssa. Finnveran tytäryhtiö, Suomen Vientiluotto Oy, tarjoaa yhdessä Finnveran kanssa viejille ja rahoituslaitoksille vienninrahoituspalveluja. Vientiluoton tuotteita ovat: vientiluottojen rahoitus, korontasaus ja luotonantajana toimiminen. Julkisesti tuettuja vienninrahoituspalveluja myönnetään pääomatavaroiden sekä konsultti- ja suunnittelupalveluiden rahoittamiseen. Rahoituspalvelujen myöntäminen edellyttää, että vientikauppa hyödyttää Suomen kansantaloutta. (Finnvera)

Finnveran viennin rahoitusta kuvaavat keskeiset luvut vuosina 2008-2013 on kerätty seuraavaan Taulukkoon 1 Finnveran vuosikertomusten ja kansainvälisen evaluoinnin (Heinonen ym., 2012) tietojen pohjalta. Viennin rahoituksen asiakkaita on runsaat 100, ja määrä ei vuosittain juurikaan muutu. Asiakasyritykset ovat valtaosin suuria suomalaisia yrityksiä. Tarjottujen vientitakuiden ja takausten sekä voimaan tulleiden takuiden määrä voi vuosittain vaihdella suurestikin johtuen yksittäisten kauppojen suuresta euromääräisestä koosta. Tarjottujaksolla Finnveran kokonaisvastuut ovat olleet kasvussa.

Taulukko 1 Viennin rahoitus Finnverassa

Finnvera, viennin rahoitus	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tarjotut vientitakuut ja erityistakaukset, Me	6300,8	4449,7	2379,6	3795,6	5351	3397,5
Voimaan tulleet takuut, Me	3844,9	3759,8	2642,4	3158,7	2412,2	2737,8
Kokonaisvastuut, Me	8292,5	9665	8930,2	10365,2	11203,4	11003,5
Osuus Suomen viennistä (%)	2,4	5,1	5,8	4,5	4,5	3,8
Finnveran asiakkaat segmenteittäin 2013						
Paikalliset pienyritykset	19355	19592	19880	19622	19215	18838
kotimarkkinayritykset	7151	7736	8242	8998	9405	9196
Kasvat ja kansainvälistyvät yritykset	843	988	1085	1168	1315	1560
Viennin rahoitus	99	127	120	118	114	121
Asiakkaat yhteensä	27448	28443	29327	29906	30049	29715

Kansainvälisen arvioinnin (Heinonen ym., 2012) perusteella Finnvera suoriutuu verrattain hyvin viennin rahoitukseen liittyvistä tehtävistään. Viejät arvostavat Finnveran osaamista riskien arvioinnissa, mutta ovat kriittisempiä Finnveran riskinottokyvyn suhteen. Finnveran riskinkantokykyä osaltaan rajoittavat Finnveran ohuehko tase (oma pääoma) sekä valtion viimesijainen vastuu Finnveran sitoumuksista. Lisäksi viennille on ominaista suuret yksittäiset, verrattain riskipitoiset transaktiot, joista syntyvät mahdolliset tappiot heikentävät Finnveran kannattavuutta ja näin syövät ensi sijassa Finnveran omaa pääomaa, mutta saattavat lopulta jäädä myös valtion vastuiksi.

Kaiken kaikkiaan muiden maiden vientitakuulaitoksiin verrattuna Finnveran riskinottohalu on pienempi, sen 'vastuusalkku' on keskittyneempi, ja tase puolestaan ohuempi. Toisin kuin Finnverassa, monissa maissa valtio saattaa taata yksittäiset vientikaupat joko osin tai kokonaan. Nämä erilaisuudet heijastuvat Finnveran tapaan hakea riskinkantokapasiteettia markkinoilta ja jakaa riskiä muiden toimijoiden kanssa, ts. Finnveran tapaan ottaa ja kantaa riskiä. (Heinonen ym., 2012) Finnveran viennin rahoitus on toimintakautenaan ollut ylijää-

mäistä, ts. itse kannattavaa. Finnveran toiminnan kannattavuutta onkin syytä tarkastella yli suhdanteiden pitkällä aikavälillä, ei vuosittain. Finnveran omaa pääomaa vahvistava ylijäämäinen tuloskehitys yhdistettynä Finnveran hyvään kykyyn arvioida ja hallita riskejä lisää vähitellen yhtiön riskinkantokykyä. Keskustelussa ollut riskinoton kasvattaminen puolestaan lisää pääoman vaihtoehtoiskestannusta sekä luonnollisesti tappioiden todennäköisyyttä. Kilpailijoihin verrattuna Finnvera on ohuelti pääomitettu vientitakuulaitos, joka siihen nähden jo nykyisellään ottaa merkittäviä yksittäisiä riskejä. Viennin edistäminen riskinottoa kasvattamalla edellyttää myönteisten vaikutusten arviointia suhteessa riskinoton 'hintaan' sekä Finnveran (ja valtion) riskinkantokykyyn.

Vaarana voi olla, että suomalaiset viejät menettävät vientikauppoja Finnveran hinnoittelusta tai monimutkaisten järjestelyiden vaatimasta ajallisesta viiveestä johtuen. Vaadittavat järjestelyt ovat usein Finnveran operatiivisen toiminnan ulottumattomissa, koska ne edellyttävät tyypillisesti joko työ- ja elinkeinoministeriön ja/tai valtionvarainministeriön hyväksyntää/päätöstä. Vaikka esimerkiksi globaalin finanssikriisin aikana Finnvera toimi ketterästi tuomalla markkinoille tilanteeseen sopivia instrumentteja, erityisesti viennin rahoituksen puolella kritisoitiin 'rahoituksen olleen liian pientä ja liian myöhään'. Tällöin suomalaiset viejät saattavat joutua kilpailijamaiden viejien kanssa epäedulliseen kilpailutilanteeseen. Viejiltä saadun palautteen perusteella kilpailukykyinen viennin rahoitus on keskeisessä asemassa kilpailtaessa globaaleilla markkinoilla. (Heinonen ym., 2012)

2 FINNVERAN VIENNIN RAHOITUKSEN PANOS-TUOTOS - ANALYYSI

Tässä osiossa arvioidaan Finnveran vuosina 2009-2013 takaamien vientikauppojen kokonaisvaikutuksia tuotantoon ja työllisyyteen Suomessa. Arviointimenetelmänä käytetään panos-tuotosanalyysiä. Tässä tutkimuksessa esitettävä vaikutusanalyysi ei pyri osoittamaan, millaisina vientikaupat olisivat toteutuneet ilman Finnveran vientitakuuta. Tarkoituksena on sen sijaan osoittaa toteutuneen, Finnveralta vientitakuuta saaneen viennin kokonaisvaikutukset. Laskelmissa otetaan huomioon suorien vaikutuksien lisäksi kerrannaisvaikutukset ja johdetut vaikutukset. Verotulovaikutukset eivät ole mukana analyysissä. Esitettävät luvut ovat parhaita mahdollisia, suuntaa-antavia ja vaikutusten suuruusluokkaa kuvaavia arvioita.

2.1 Vaikutuksen käsite ja vaikutuskanavat

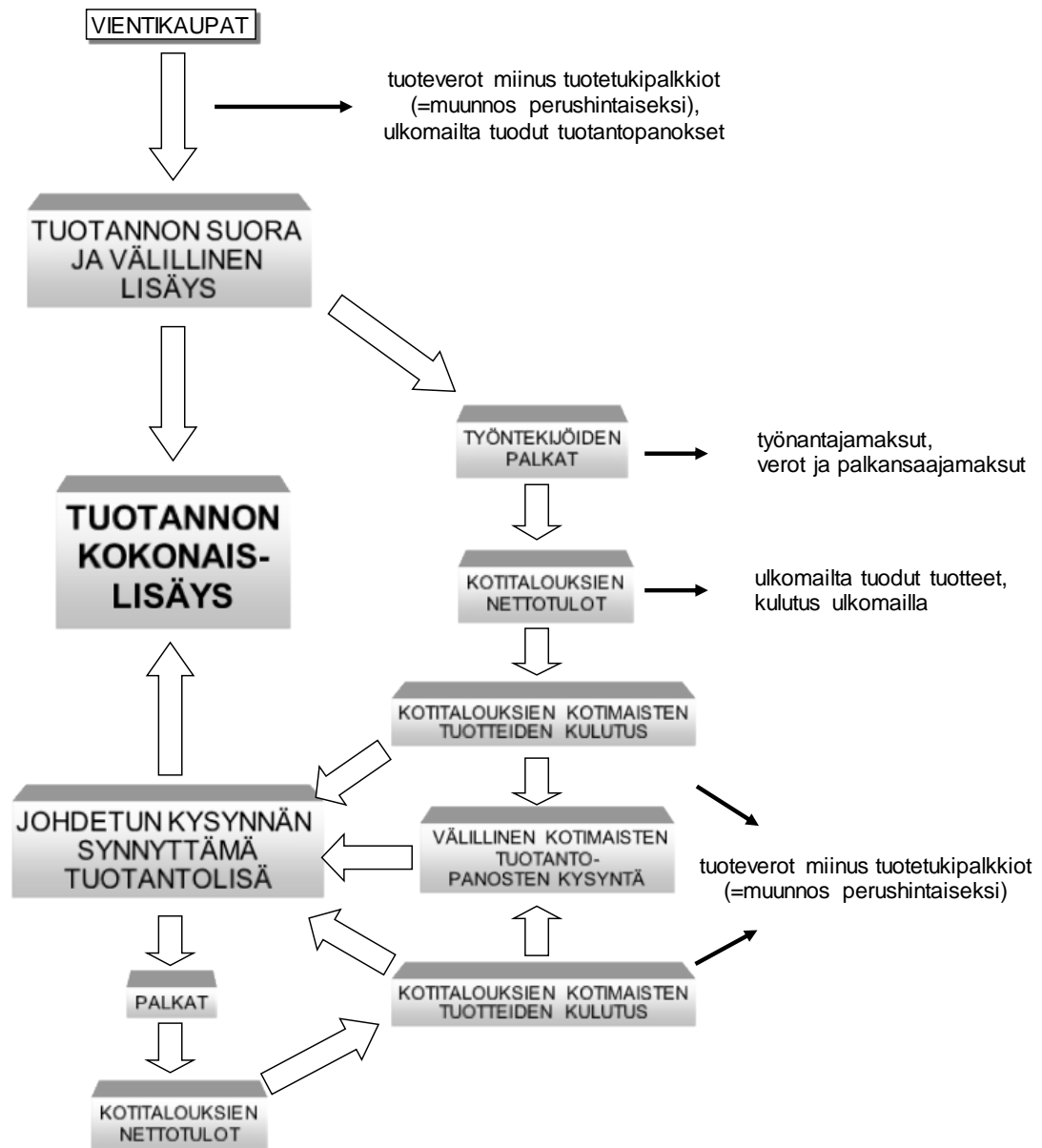
Vaikutusten arviointeja tehtäessä tulee kiinnittää huomiota vaikutuksen käsitteeseen. Yhteiskuntatutkimuksessa vaikutukset monesti lomittuvat ja vaikuttavat toinen toisiinsa. Tällöin vaikutusketjujen seuraaminen vaatii rajaamista ja kyseiselle tutkimustehtävälle olennaisten vaikutusten löytämistä. Lisäksi on erittäin vaikea osoittaa, mitä olisi tapahtunut ilman niitä Finnveran toimenpiteitä, joiden vaikutusta tutkitaan. Nyt tehtävällä analyysillä pyritään osoittamaan toteutuneiden, vientitakuuta saaneiden vientikauppojen kokonaisvaikutus tuotantoon ja työllisyyteen Suomessa, olipa vienti Finnveran myöntämien takuiden ansiota tai ei. Kuvio 5 havainnollistaa niitä väyliä, joiden kautta vientikaupat tuottavat rahavirtoja Suomen kansantalouteen. Huomion arvoista on se, että julkisen sektorin saamien verotulojen kautta syntyviä hyötyjä ei tarkastella tässä tutkimuksessa, kuten ei yleensä muissakaan vastaavissa vaikutusanalyyseissä. Verotulot on siis rajattu ulos tämän tutkimuksen tarkastelussa olevista vaikutuksista ja täten verot on merkitty kuviossa 1 ”vuodoksi” pois vaikutusketjusta.

Vientikauppojen *välittömät vaikutukset* eli *suorat vaikutukset* Suomen talouteen syntyvät eri toimialojen yritysten tuottaessa kauppojen kohteina olevia hyödykkeitä kotimaassa. Vientikysyntää tyydyttävät yritykset tarvitsevat tavaroita ja palveluksia välituotepanoksina muilta yrityksiltä ja toimialoilta. Välituotepanoksia toimittavien yritysten tuotannon kasvu lisää niiden tarvitsemien välituotteiden käyttöä, mikä lisää edelleen uusien välituotepanosten tarvetta. Näin

syntyy vaimeneva hankintojen ketju, joka synnyttää vaikutuksia talouteen. Näiden *välillisten* (tai epäsuorien) eli *kerrannaisvaikutusten* seurauksena hankintoja tarvitaan kaikkiaan enemmän, kuin alkuperäinen kysynnän lisäys oli. Mitä pidemmälle hankintaketjussa edetään, sitä vähäisemmäksi vaikutus muodostuu. Välituotepanosten tuonnin takia jokaisessa vaiheessa osa vaikutuksista va-
luu tarkasteltavan alueen, tässä tapauksessa Suomen, ulkopuolelle. Kotimaisten ja ulkomaisten välituotepanosten suhteelliset osuudet tuotannosta ovatkin keskeinen kerrannaisvaikutusten kokoluokkaan vaikuttava tekijä.

Välittömien ja välillisten vaikutusten lisäksi tuotantoa lisäävänä tekijänä on huomioitava *johdetut vaikutukset*. Tuotannon kasvun seurauksena syntyy työpaikkoja ja sitä kautta palkkatuloja. Kun kotitaloussektori kuluttaa näitä palkkatuloja, syntyy talouteen lisäkysyntää, joka edelleen kasvattaa tuotantoa ja lisää työpaikkoja. Näitä kotitalouksien kulutuksesta syntyviä vaikutuksia kutsutaan johdetuiksi vaikutuksiksi. Tässä tutkimuksessa johdetuiksi vaikutuksiksi katsotaan kaikki Finnveran takuita saaneiden vientikauppojen seurauksena Suomessa syntynyt kotitalouksien kulutuslisäys, myös suoraan vientikauppoja tehneissä yrityksissä työllistyneiden kulutuslisä.

Erilaiset "vuodot" pienentävät vientikauppojen taloudellisia vaikutuksia Suomessa. Ulkomailla tapahtunut tuotanto ei suoraan lisää tuotantoa ja työllisyyttä Suomessa. Tuotantolisäyksen ansiosta työllistyneiden kotimaisiin tuotteisiin kohdistuvan kulutuskysynnän arvioimiseksi on puolestaan kiinnitettävä huomiota kolmeen eri vuotoon: 1) maksettuihin veroihin ja työntekijän pakollisiin sosiaaliturvamaksuihin, 2) säästämiseen sekä 3) kulutukseen ulkomailla. Tuotannon kasvua laskettaessa huomioidaan myös tuotantoverojen ja -tukien vaikutukset, jolloin kysynnän kasvun vaikutukset muutetaan ostajanhintaisesta perushintaiseksi. Lisäksi taloudellisia vaikutuksia laskettaessa on hyvä tehdä ero yritysten *tuotoksen* (liikevaihdon kasvun) ja *arvonlisäyksen* eli *tuotannon* välillä. Arvonlisäys, joka vastaa kansantuotteen muodostumista eli tuotantovaikutusta, tarkoittaa yritystasolla suurin piirtein liikevaihdon ja muilta tehtyjen ostosten, eli välituotepanosten erotusta (Laakso ym., 2006). Kuvio 1 havainnollistaa niitä keskeisiä väyliä, joiden kautta vientikaupat aiheuttavat tuotanto- ja rahavirtoja Suomen talouteen.

Kuvio 5 Vientikauppojen vaikutuskanavat talouteen

2.2 Vaikutusten laskentamenetelmä ja aineisto

Finnveran takaaminen vientikauppojen vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty panos-tuotosanalyysejä (ks. Forssell, 1985; 1998). Vaikutusanalyysi on tehty Tilastokeskuksen panos-tuotostaulujen pohjalta. Tuoreimmat panos-tuotostaulut perustuvat vuoden 2011 tilastoihin, joiden tuotanto- ja työllisyyskertoimet ovat riittävän tuoreita vaikutusten suuruusluokkaa kuvaavien las-

kelmien tekemiseksi myös vuosille 2012-2013. Vuosien 2009-2011 osalta laskelmat perustuvat kyseisen vuoden taulukoihin.

Panos-tuotosmallinnusta voi hyödyntää useiden erilaisten toimintojen, organisaatioiden ja investointien tuotanto- ja työllisyysvaikutusten arvioinnissa. Aiemmin suomalaisissa tutkimuksissa on analysoitu esimerkiksi tehdasinvestoinnin, varuskunnan, oppilaitoksen, korkeakoulun, teknologiakeskuksen, ydinvoimalaitosinvestoinnin, telakkojen sekä matkailun taloudellisia vaikutuksia. Myös Finnveran vientirahoituksen vaikuttavuutta on arvioitu aiemmin kahdessa hankkeessa panos-tuotosmallin avulla, ensimmäisessä hankkeessa vuosia 1999-2004 koskien ja jälkimmäisessä hankkeessa vuosien 2005-2008 osalta. Panos-tuotosmallin hyväksikäytön tarkoituksena on tässä tutkimuksessa selvittää Finnveralta vuosina 2009-2013 vientitakuista saaneiden vientikauppojen synnyttämän lisäkysynnän vaikutuksia tuotantoon ja työllisyyteen koko maassa.

Panos-tuotosanalyysi on sopiva tapa arvioida tuotannon kerrannaisvaikutusten suuruutta. Panos-tuotosmallin avulla kyetään laskemaan kertoimet, jotka osoittavat, kuinka paljon tuotanto kasvaa kerrannaisvaikutuksineen yhteensä, kun tietyn toimialan lopputuotekysyntä kasvaa yhdellä yksiköllä. Kokonaisvaikutukset tuotantoon vaihtelevat suuresti toimialoittain. Yleensä ottaen, mitä pidemmälle jalostettuja toimialan tuotteet ovat ja mitä suuremman osuuden tarvitsemistaan välipanoksista toimiala hankkii kotimaasta, sitä suurempi kerrannaisvaikutus talouteen on. Tuotannon lisäys kasvattaa myös työllisyyttä. Se, kuinka paljon työllisyys lisääntyy, riippuu lisätuotannon määrän lisäksi siitä, miten tuotannon kasvu on suuntautunut eri toimialojen välillä.

Taloudellisten vaikutusten laskemisessa on lähdetty liikkeelle Finnveran taakaamien vientikauppojen suorasta kysyntävaikutuksesta. Seuraavaksi on laskettu suoran kysyntälisäyksen ansiosta syntyneet kerrannaisvaikutukset tuotokseen, eli liikevaihtoon, kullakin Tilastokeskuksen taulukoiden 64 toimialalla Leontiefin (1966) käänteismatriisin avulla. Suora työllisyysvaikutus on arvioitu kertomalla suora tuotosvaikutus kullakin toimialalla kyseisen toimialan panos-tuotostaulukoiden välittömällä työpanoskertoimella. Kertomalla suora tuotosvaikutus kullakin toimialalla kyseisen toimialan kokonaistyöpanoskertoimella

ja vähentämällä tästä suora työllisyysvaikutus, on saatu välillinen työllisyyslisäys.¹

Johdettujen vaikutusten kertoimia ei Tilastokeskuksen panos-tuotostaulukoissa ole. Tämä johtuu pitkälti siitä, että johdettujen vaikutusten laskemiseksi täytyy tehdä useita oletuksia, joissa ei ole yhtä oikeaa vaihtoehtoa. Valmiiden kertoimien puutteen seurauksena johdettujen vaikutusten suuruutta arvioidaan samaan tyyliin kuin aiemmissa tutkimuksissa on tehty esimerkiksi varuskuntia (Oikarinen, 2002; 2007) ja ydinvoimalaitosinvestointia (Karppinen & Oikarinen, 2008) koskeneissa vaikutusanalyseissä. Tilanteesta riippuen erilaiset oletukset ovat sopivia, kun arvioidaan johdettujen vaikutusten suuruutta. Tässä laskelmassa vientikauppojen ansiosta työllistyneiden nettotulot on huomioitu täysimääräisesti kysyntää lisäävä rahavirtana, luonnollisestikin yllä esitetyt vuodot (verot ja palkansaajamaksut sekä kulutus muualla kuin Suomessa) pois lukien.² Arvio bruttopalkasta per henkilötyövuosi perustuu oletukseen, jonka mukaan työllistyneiden keskimääräinen tulotaso vastasi suomalaisen palkansaajan keskimääräistä bruttoansiota kyseessä olevana vuotena.³

Johdettujen tuotantovaikutusten suuruus on arvioitu seuraavasti. Suorien ja kerrannaisten vaikutusten ansiosta työllistyneiden kulutus on aluksi jaettu eri toimialoille panos-tuotostaulukoiden osoittaman kulutusjakauman mukaisesti. Seuraavaksi on laskettu tämän kulutuksen vaikutus tuotokseen kerrannaisvaikutuksineen kullakin toimialalla. Näin saadun tuotoksen työllisyysvaikutus on arvioitu kuten edellä suorien ja epäsuorien vaikutusten yhteydessä. Edelleen on laskettu tämän työllisyysvaikutuksen seurauksena syntyvän kulutuksen tuotosta ja työllisyysvaikutukset. Tämä iterointi on suoritettu vielä kolmannen, neljännen, viidennen ja kuudennen kerran. Tällöin, summaamalla kunkin kierroksen vaikutukset yhteen, on päästy tarpeeksi lähelle johdettujen vaikutusten koko-

---

¹ Koska työn tuottavuus on muuttunut jonkin verran vuoden 2011 jälkeen, on vuosien 2012 ja 2013 työllisyyskertoimet laskettu tekemällä tuottavuuskorjaus vuoden 2011 työllisyyskertoi-
miin. Tutkimuksen tekohetkellä Tilastokeskuksen tuoreimmat tuottavuusluvut koskevat vuotta
2012. Laskelmissa on oletettu, että vuonna 2013 tuottavuus oli vuoden 2012 tasolla. Näillä tuot-
tavuuskorjauksilla on vain vähäinen vaikutus tuloksiin.

² Tällöin oletuksena on itse asiassa se, että ilman hankkeen työllisyysvaikutuksia kyseisten hen-
kilöiden ainoa tulonlähde olisi ollut työttömyyskorvauksen peruspäiväraha. Työllistymisen
synnyttämä lisä nettotuloihin on nettopalkka vähennettynä päivärahalta. Ajatuksena kuitenkin
on, että julkinen sektori joko käyttää säästetyt työttömyyskorvaukset johonkin muuhun toimin-
taan tai pienentää veroja säästöjä vastaavasti. Kummankin toimenpiteen oletetaan lisäävän ky-
syntää taloudessa suurin piirtein säästettyjen työttömyyskorvausten verran. Oletuksena on
lisäksi se, että työllistyneet kuluttavat koko nettopalkkansa.

³ Palkkatietojen lähde: Tilastokeskus.

naissummaa. Työllistyneiden kulutus Suomessa on laskettu johdettujen vaikutusten arviointia varten seuraavasti:

$$C_s = HTV * W * (1-T) * (1-S-Ca),$$

jossa

C_s	= työllistyneiden kulutus Suomessa
HTV	= suorat ja kerrannaiset työllisyysvaikutukset Suomessa (henkilötyövuotta)
W	= palkansaajien keskimääräinen bruttopalkkatulo vuodessa
T	= verojen ja palkansaajan sosiaaliturvamaksujen osuus keskituloisen bruttoansiosta ko. vuotena ⁴
S	= säästöjen osuus nettotuloista (asetettu 0%)
Ca	= ulkomailla tapahtuneen kulutuksen osuus nettotuloista.

Lisäksi kulutuksesta on poistettu arvonlisäveron osuus. Lopuksi on laskettu suora, välillinen ja johdettu tuotantovaikutus, eli arvonlisäys. Tämä on tehty kullakin toimialalla erikseen kertomalla tuotosvaikutus panos-tuotostaulukoista saatavalla arvonlisäyksen ja tuotoksen suhteella.

Johdettujen vaikutusten analysoimisen ohella panos-tuotosmallissa on myös tiettyjä muita ongelmakohtia⁵. Huomattavaa onkin se, että vaikka esitetyt luvut ovat suhteellisen tarkkoja, eivät kyseessä olevan kaltaisessa vaikutustutkimuksessa saatavat arvot ole täsmällisen tarkkoja. Jo pelkästään kysynnän kohdistaminen eri toimialoille on arvionvaraista. Lisäksi Tilastokeskuksen kertoimet ovat keskimääräiskertoimia, joista tietyn tuotantoerän todelliset vaikutukset saattavat jonkin verran poiketa. Ongelmistaan huolimatta panos-tuotosanalyysi on selkeä ja käyttökelpoinen metodi kyseessä olevan tapaisen tutkimuksen toteuttamiseksi. Esitettävien lukujen on tarkoitus olla *parhaita mahdollisia suuntaantavia ja vaikutusten suuruusluokkaa kuvaavia arvioita*.

Aineisto

Lähtötiedot vientikauppojen arvoa koskien perustuvat Finnveran keräämiin tietoihin takuita saaneiden kauppojen volyyymistä. Limiittitakuukaupoissa (lyhyen maksuajan vientitakuissa) yritykset ovat arvioineet vientikauppojen koti-

⁴ Veronmaksajain Keskusliiton arvio keskipalkkaisen verotuksesta kyseessä olevana vuotena.

⁵ Panos-tuotosmallien ongelmista enemmän mm. Susiluoto (1999).

maisuuksien itse. Myös kappaletavara-kaupan (pitkä maksuaika) osalta kauppojen volyymi- ja kotimaisuusastetiedot perustuvat lähtökohtaisesti Finnveran yrityksiltä erikseen pyytämiin laskelmiin. Jos kaupan kotimaisuusaste ei ole kuitenkaan ollut merkittävä, on Finnvera suorittanut hankkeesta ja sen suomalaisen intressin merkittävyydestä kokonaisarvion itse. Yleisesti, mitä suuremmasta hankkeesta on kyse ja mitä pidempi on hankkeen riskiaika, sitä tarkemmin ja perusteellisemmin Finnvera arvioi kotimaisuusastetta. Käytännössä tämä tapahtuu Finnveran rahoituspäälliköiden toimesta, jotka tekevät esitykset rahoitusjohtoryhmälle. Tarvittaessa Finnvera on vaatinut yritykseltä lisäselvityksiä Suomeen kohdistuvista hankinnoista ja muista tekijöistä.

Finnvera on pyrkinyt jaottelemaan kaikki vientikaupat Tilastokeskuksen 64 toimialan jaon mukaisesti. Joissain tapauksissa toimialaa ei kuitenkaan ole määritetty. Tällöin tämä kysyntäerä on jaettu toimialoille samassa suhteessa kuin muut kaupat ovat kyseisenä vuotena. Määrittelemättömien osuus kaikista kaupoista on kuitenkin erittäin pieni.

Taulukossa 2 on esitetty kunakin vuonna toteutuneiden vientitakuista saaneiden kauppojen arvo (liikevaihto) kokonaisuudessaan. Kokonaisarvon alapuolella on lisäksi kotimaisuusasteella korjattu kauppojen arvo, eli se osuus kauppojen arvosta, joka on kohdistunut Suomeen. Kauppojen ulkomaille kohdistunut osuus – eli erotus kauppojen kokonaisarvon ja kotimaisen arvon välillä – tarkoittaa sitä osuutta kauppaan liittyvästä tuotannosta, joka on tehty suomalaisen vientiyrityksen ulkomailla sijaitsevassa tehtaassa tai muussa toimipisteessä. Ulkomaille kohdistuneen osuuden suhteellisen suurta kokoa selittää osaltaan se, että monissa kaupoissa edellytyksenä on ollut osan toimituskokonaisuudesta valmistaminen Suomen ulkopuolisessa yksikössä. Joitain kauppvoja ei siis olisi välttämättä syntynyt lainkaan ilman ulkomailla tapahtuvaa tuotantoa. Keskimäärin kotimaahan kohdistunut osuus on ollut noin 55% kauppojen kokonaisvolyyminä. Vuoden 2009 muita vuosia suurempi kauppojen arvo selittyy kahdella suurella laivakaupalla, jotka synnyttivät lähes neljän miljardin arvoisen liikevaihdon (kotimaahan kohdistunut osuus oli 3,3 miljardia euroa).

Taulukko 2 Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuista saaneiden kauppojen arvo (miljoonaa euroa)

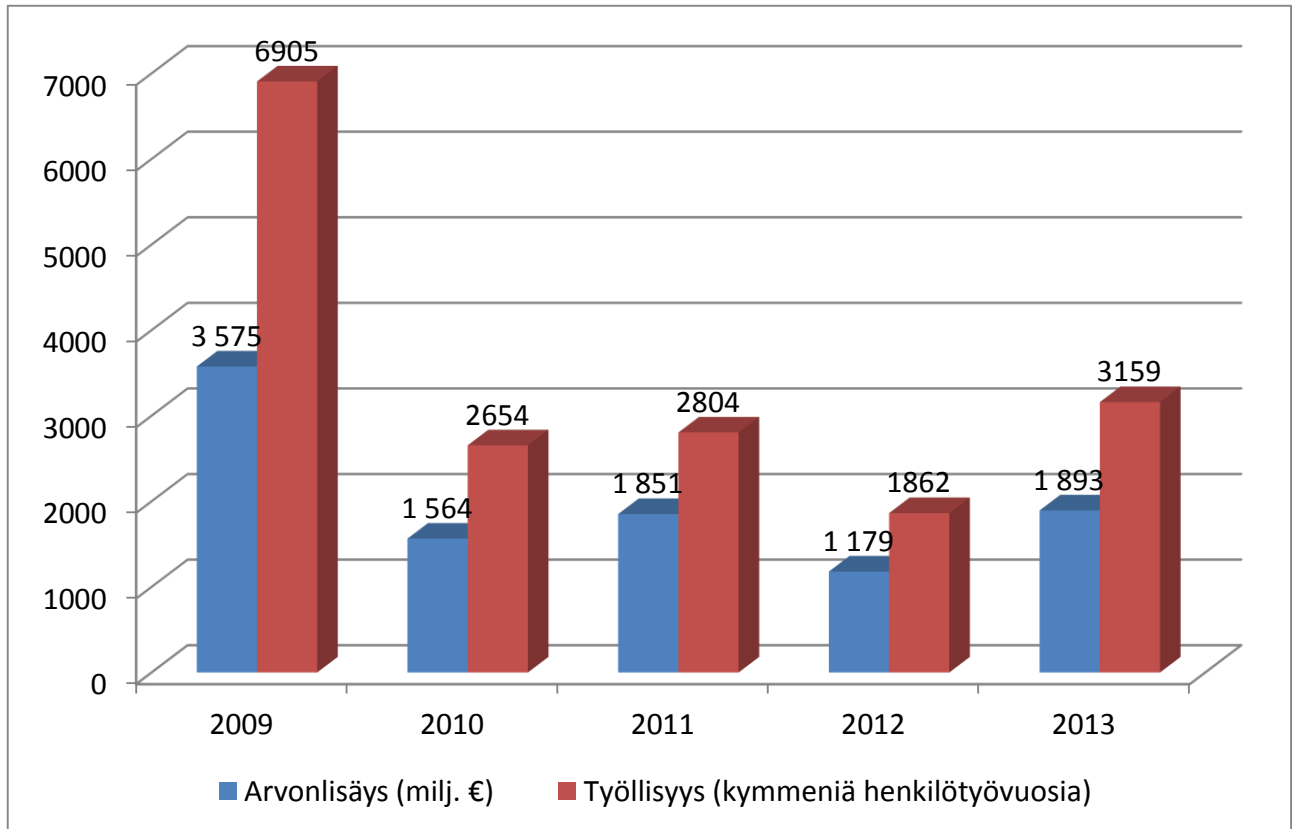
	2009	2010	2011	2012	2013	Yht.
Kokonaisarvo	6658	4067	5034	2767	4372	22898
Kotimainen arvo	4493	1960	2444	1491	2313	12701

2.3 Finnveran vientitakuita saaneiden vientikauppojen tuotanto- ja työllisyysvaikutukset

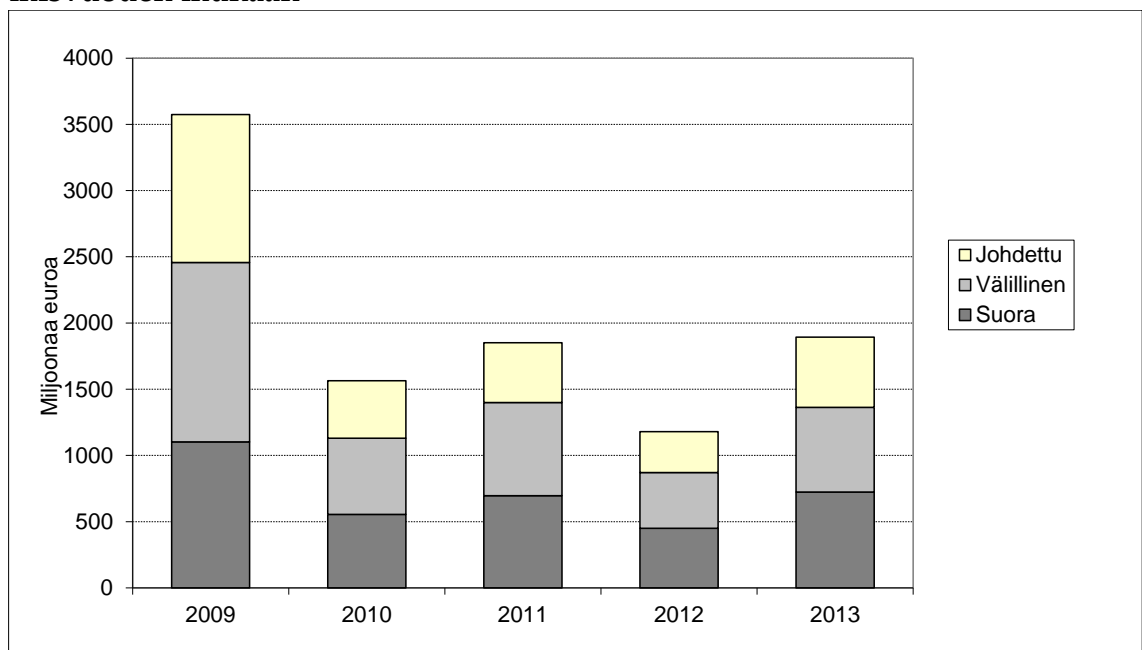
Arviot Finnveralta vientitakuita saaneiden vientikauppojen kokonaistuotanto- ja -työllisyysvaikutuksista Suomessa on esitetty Taulukossa 3. Taulukossa on eritelty vaikutukset kauppojen toteutumivuoden mukaan ja jaoteltu vaikutukset suoriin, välillisiin sekä johdettuihin. Kuviot 6-8 esittävät saman informaation graafisesti. Taulukossa 3 esitetyt suorat tuotantovaikutukset ovat selvästi Taulukossa 2 raportoituja kotimaisia (liikevaihto)arvoja pienempiä. Tämä johtuu muista yrityksistä hankittujen välituotepanosten merkittävästä osuudesta tuotantoprosessissa. Välituotepanoshankintojen vaikutus tuotantoon ja työllisyyteen näkyy välillisten vaikutusten kohdassa. Tuotantovaikutukset jäävät yhteensäkin kuitenkin kauppojen kotimaista arvoa pienemmäksi sen seurauksena, että merkittävä osa välituotepanoksista on ulkomaisia.

Taulukko 3 Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuita saaneiden kauppojen tuotanto- ja työllisyysvaikutukset vuosittain ja yhteensä

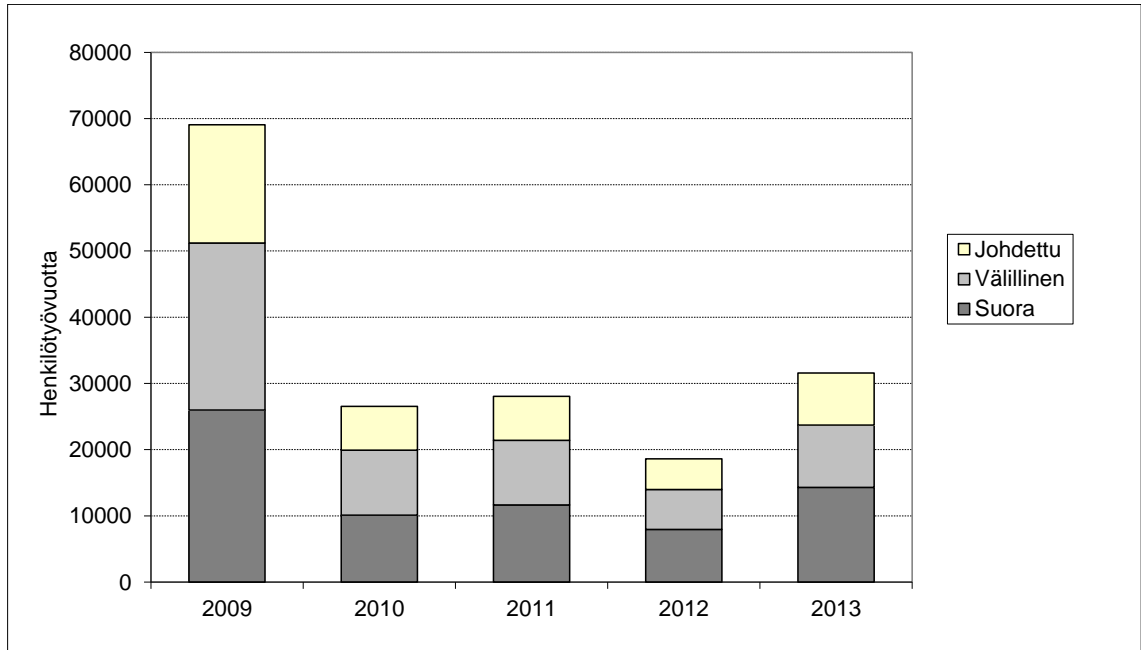
Tuotantovaikutus (miljoonaa euroa)						
	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Suora	1103	554	697	450	725	3528
Välillinen	1355	576	704	420	638	3693
Johdettu	1117	433	451	309	530	2840
Yhteensä	3575	1564	1851	1179	1893	10061
Työllisyysvaikutus (henkilötyövuotta)						
	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Suora	25980	10100	11660	7960	14300	70010
Välillinen	25240	9810	9740	6030	9400	60220
Johdettu	17840	6630	6640	4630	7890	43610
Yhteensä	69050	26540	28040	18620	31590	173840

Kuvio 6 Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuista saaneiden kauppojen kokonaistuotanto- ja kokonaistyöllisyysvaikutukset kaupan toteutumisvuoden mukaan

Kuvio 7 Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuista saaneiden kauppojen tuotantovaikutukset kaupan toteutumisen mukaan

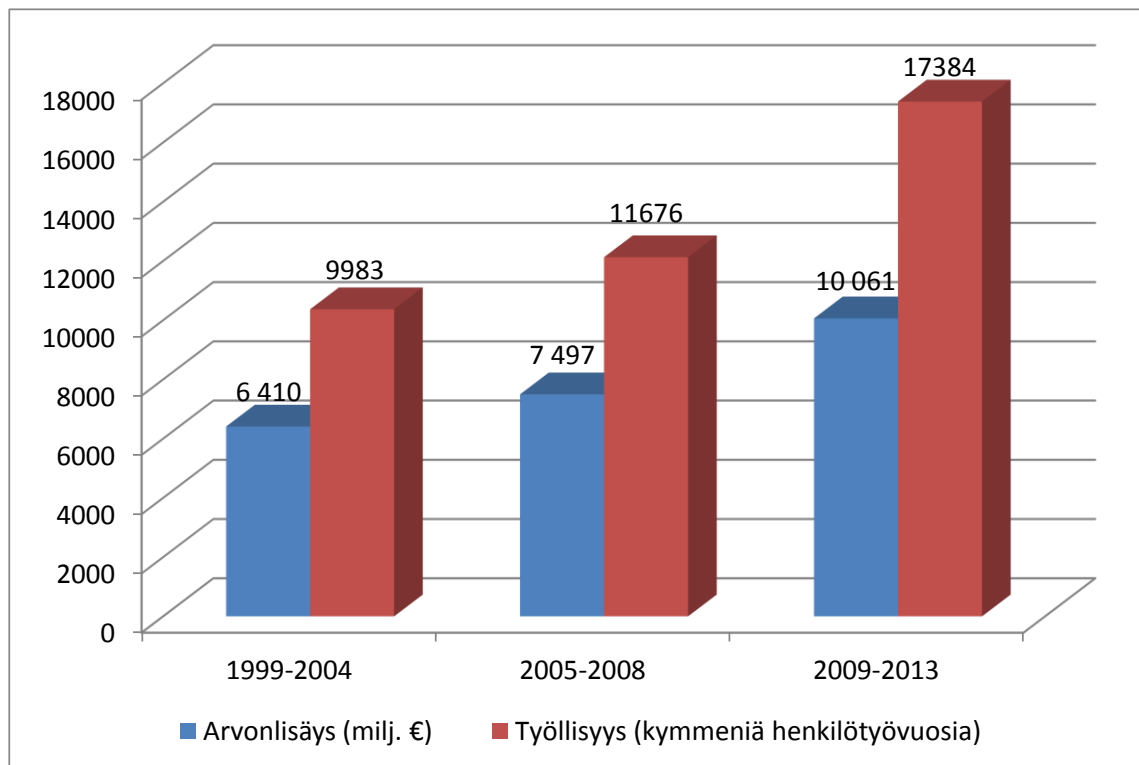
Kuvio 8 Vuosina 2009-2013 toteutuneiden vientitakuista saaneiden kauppajen työllisyysvaikutukset kaupan toteutumivuoden mukaan

Vuosina 2009-2013 vientitakuista saaneiden kauppajen kokonaistuotantovaikutus Suomessa oli 10 miljardin euron luokkaa. Kyseisten kauppajen ansiosta syntyi työllisyyttä kokonaisuudessaan arviolta 174 000 henkilötyövuoden verran. Vuosien välillä on huomattavia eroja. Tämä johtuu pääasiassa eroista kokonaiskauppavolyymissä, mutta osa eroista on seurausta kauppajen toimialarakenteen muutoksista vuosien välillä. Kuvioista 7 ja 8 käy ilmi, että välillisillä ja johdetuilla vaikutuksilla on ollut merkittävä rooli kokonaisvaikutusten syntyisessä.

Vuosina 2009-2013 toteutuneiden kauppajen vaikutukset ovat kansantaloudellisesti merkittävät – kokonaistuotantovaikutus on viiden prosentin luokkaa Suomen vuotuisesta bruttokansantuotteesta ja työllisyysvaikutus seitsemän prosentin luokkaa suhteessa kaikkiin työllisiin (joista osa ei ole kokopäiväisiä, mikä nostaa työllisyysvaikutuksen todellista suhteellista kokoa jonkin verran edellä mainitusta). Vaikutukset ovat vielä isommat kuin aiemmissa selvityksissä arvioidut vaikutukset vuosien 1999-2004 ja 2005-2008 osalta (Kuvio 9). Keskeisin syy viimeisimpien vuosien vientikauppajen aiempaa suurempiin tuotanto- ja työllisyysvaikutuksiin on kauppajen kokonaisvolyymien arvon kasvaminen suhteessa aiempiin ajanjaksoihin. Erityisesti vuonna 2009-2010 tapahtuneiden laivakauppajen merkitys on suuri (yhteensä lähes viisi miljardia euroa, josta kotimaahan kohdistunut osuus noin neljä miljardia euroa). Aikavälillä 2009-2013 tapahtuneiden vientitakuista saaneiden kauppajen ostajanhintainen arvo

oli kokonaisuudessaan 34% korkeampi kuin 1999-2004 vastaava ja 57% vuosien 2005-2008 arvoa suurempi.

Myös toimialajakauma on muuttunut jonkin verran. Aiempina ajanjaksoina sekä toimialan ”radio-, televisio- ja tietoliikennevälineiden valmistus” että toimialan ”muu kulkuneuvojen valmistus” osuus kaikista kaupoista oli noin (ostajanhintaisena) kolmasosa – ja yhteensä näiden kahden toimialan osuus siis jopa kaksi kolmasosaa. Vuosina 2009-2013 toimialan ”muu kulkuneuvojen valmistus” osuus oli laivakauppojen ansiosta peräti 51%, kun ”radio-, televisio- ja tietoliikennevälineiden valmistus” putosi kymmeneen prosenttiin (tämän toimialan kaupat olivat absoluuttiselta arvoltaankin vain reilut 40% verrattuna aiempiin tutkimusajanjaksoihin). Toiseksi merkittävimmäksi toimialaksi kauppohen ostajanhintaisen arvon osalta nousi ”muiden koneiden ja laitteiden valmistus” (17%).

Kuvio 9 Vertailu eri aikaväleillä toteutuneiden vientitakuista saaneiden kauppohen tuotantovaikutuksista ja työllisyysvaikutuksista

3 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä raportissa on tarkasteltu valtion omistaman erityisrahoitusyhtiön Finnvera Oyj:n vientikauppojen kokonaisvaikutuksia tuotantoon ja työllisyyteen Suomen kansantalouteen vuosina 2009-2013 sekä Finnveran viennin rahoitusta osana Suomen kansainvälistä kauppaa/vientiä ja kansantaloutta (Finnvera toimintaympäristössään).

Panos-tuotos -analyysi osoittaa, että vuosina 2009-2013 vientitakuista saaneiden kauppojen kokonaistuotantovaikutus Suomessa oli kymmenen miljardin euron luokkaa. Kyseisten kauppojen ansiosta syntyi työllisyyttä kokonaisuudessaan noin 170 000 henkilötyövuoden verran. Vuosina 2009-2013 toteutuneiden kauppojen vaikutukset ovat kansantaloudellisesti merkittävät: kokonaistuotantovaikutus on viiden prosentin luokkaa Suomen yhden vuoden bruttokansantuotteesta ja työllisyysvaikutus seitsemän prosentin luokkaa suhteessa kaikkiin työllisiin.

Panos-tuotos -analyysissä tarkasteltujen vuosien välillä on huomattavia eroja. Vuonna 2009-2013 rahoitettujen vientikauppojen vaikutukset ovat suuremmat kuin aiemmissa selvityksissä arvioidut vaikutukset vuosina 1999-2004 ja 2005-2008. Tämä johtuu pääasiassa eroista kokonaiskauppavolyymissä, mutta osa eroista on seurausta kauppojen toimialarakenteen muutoksista vuosien välillä. Välillisillä ja johdetuilla vaikutuksilla on ollut merkittävä rooli kokonaisvaikutusten syntymisessä.

Verotulovaikutuksia ei ole arvioitu tässä eikä aiemmissa selvityksissä. Verotuloja on syntynyt kotimaassa tapahtuneen tuotannon ja maksettujen palkkojen seurauksena, mutta myös suomalaisten viejäyritysten ulkomaisissa toimipisteissä toteutuneen tuotannon seurauksena: koska kaupan laskutus tapahtuu suomalaisen viejäyrityksen kautta, kaupan katteet jäävät Suomeen, suomalaisen yrityksen tulos kasvaa ja verot tuloksesta maksetaan Suomeen. Verotulojen huomioiminen kasvattaisi vielä jonkin verran toteutuneiden kauppojen vaikutuksia kotimaassa.

Suomen viennin 'yskiessä' tarkasteluajanjaksolla Finnveran rahoittamien vientikauppojen suhteellinen volyyymi viennistä näyttäisi kasvaneen. Tämä kasvu selittyy pitkälti kahdella ajanjaksoon sijoittuneella ristelijäkaupalla. Näiden johdosta myös Finnveran rahoittamien kauppojen synnyttämät absoluuttiset tuotanto- ja työllisyysvaikutukset Suomen taloudessa ovat kasvaneet.

Suomi on avoin ja pieni kansantalous, jonka omat kotimarkkinat ovat pienet. Niinpä Suomi on erityisen riippuvainen kansainvälisestä kaupasta, varsinkin viennistä. Suomen vienti on globaalin finanssikriisin jälkeen ollut vaikeuksissa ja viennin rakenne (ts. teollisuuden alat) on voimakkaassa muutoksessa. Tämä osaltaan liittyy kansantaloutemme laajempaan rakennemuutokseen, jossa teollisuuden suhteellinen merkitys on pienentynyt. Erityisesti "radio-, televisio- ja tietoliikennevälineiden valmistus" -toimialan osuuden pieneneminen ja "muu kulkuneuvojen valmistus" -toimialan merkityksen kasvu viittaavat Nokiaan ja ajanjaksolle osuneisiin risteilijäkauppoihin. "Muu kulkuneuvojen valmistus" -toimialan osuuden kasvu noin 50%:iin kertoo toimialakohtaisesta riskikeskitymästä. Pelkästään yksittäinen risteilijäkauppa on kokonsa puolesta omanlaisensa riski, mikä monista myönteisistä työllisyys- ja tuotantovaikutuksista huolimatta on Suomen valtion ja Finnveran riskinkantoa ajatellen merkittävä haaste. Panos-tuotos -analyysin tulokset heijastelevat Finnveran rahoittaman viennin merkitystä Suomen kansantaloudelle. Ajanjakson vientikauppojen volyymin kasvua ei kuitenkaan tule ymmärtää trendinomaisena kasvuna, koska merkittävä osuus volyymin kasvusta johtuu kahdesta risteilijäkaupasta.

Talouden kehitys on osoittanut, että Suomen vienti (ja kansantalous) on altis viennin kohde- ja kilpailijamaiden talouden ja tilanteiden muutoksille. Lisäksi erityisesti vaikeutuneessa kysyntätilanteessa myös rahoituksesta ja sen järjestymisestä kilpailukykyisin ehdoin on tullut kriittinen, vientisopimuksen solmimiseen vaikuttava tekijä. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että Suomella on kilpailukykyinen ja ketterä vientitakuulaitos, joka rahoitusinstrumentteineen tukee vientiyrityksiä dynaamisilla, globaaleilla markkinoilla.

Kansainvälisen benchmarkingin perustella muiden maiden vientitakuulaitoksiin verrattuna Finnveran riskinottohalu on pienempi, sen 'vastuusalkku' on keskittyneempi, ja tase puolestaan ohuempi. Toisin kuin Finnverassa, monissa maissa valtio saattaa taata yksittäiset vientikaupat joko osin tai kokonaan. Nämä heijastuvat Finnveran tapaan hakea riskinkantokapasiteettia markkinoilta ja jakaa riskiä muiden toimijoiden kanssa, ts. Finnveran tapaan ottaa ja kantaa riskiä. Vaikka viejät kritisoivat Finnveran riskinottoa, ne arvostavat Finnveran henkilökuntaa ja osaamista riskien arvioinnissa.

On tärkeää, että suomalaiset viejät eivät menetä vientikauppoja Finnveran hinnoittelusta tai teknisistä järjestelyistä (esim. limiitit) johtuen. Erityisesti nykyisessä talouden tilanteessa Suomen on tarkoituksenmukaista pitää huolta siitä,

että se kykenee tarjoamaan vientiyrityksilleen kilpailukykyiset viennin rahoituksen ehdot. On oletettavaa, että jatkossa ei-OECD- ja BRIC-maat soveltavat vientiä rahoittaessaan ja tukiessaan totuttua interventionistisempaa lähestymistapaa. Esimerkiksi vahvasti pääomitetut vientitakuulaitokset pystyvät tehokkaasti rahoittamaan asiakkaitaan. Suomalaiset viejät kohtaavat nämä kilpailijat globaaleilla markkinoilla, mutta OECD-sopimukset eivät sido näitä maita ja niiden vientitakuulaitoksia. Suomen ECA:n eli Finnveran on kyettävät tarjoamaan kilpailukykyiset ehdot paitsi suhteessa perinteisiin eurooppalaisiin ja OECD-kilpailijoihin verrattuna, erityisesti suhteessa nouseviin talouksiin. (Heinonen ym., 2012)

Lopulta on pidettävä mielessä, että Finnveran toiminta (interventio) rahoitusmarkkinoilla perustuu 1) markkinapuutteen korjaamiseen 2) yksityisen sektorin toimijoiden katalysointiin ja 3) pankkien välisen kilpailun ja kohtuullisen hinnoittelun edistämiseen. Näiden lisäksi viennin rahoituksessa korostuu edellä keskusteltu ECA:n/Finnveran kilpailukyky verrattuna kilpailijamaiden vastaviin systeemeihin. Viennin kansalliset rahoitusjärjestelmät ovat 'normaali' osa kansainvälistä kauppaa. Lisäksi kansallisen intressin laaja tulkinta tuo Finnveran viennin rahoituksen kasavavassa määrin osaksi elinkeinopolitiikkaa. Kansainvälisten kokemusten perusteella valtiot tukevat ECA:n keinoin maidensa vientiä, jolloin nimenomaan ECA:n toimivuudella on merkittävä rooli kansallisen kilpailukyvyn luomisessa ja ylläpitämisessä. Näin ollen Finnvera on muiden kansallisten vientitakuulaitosten tavoin sekä elinkeinopolitiikan että kansallisen kilpailukyvyn edistämisen väline. Globaalit markkinat mukaan lukien rahoitusmarkkinat muuttuvat nopeasti. On Suomen etu, että Suomen ECA - Finnvera - on kilpailukykyinen muuttuvissa olosuhteissa

Lähteet

Forssell, Osmo (1985) *Panos-tuotosmallit*. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, sarja B 46. Helsinki.

Forssell, Osmo (1998) *Kotimaisen tuotteen valmistamisen kerrannaisvaikutukset*. Oulun yliopiston taloustieteen osaston raportteja no. 37. Oulu.

Gabrielsson, P., Gabrielsson, M. & Seppälä, T (2012). Marketing Strategies for Foreign Expansion of Companies Originating in Small and Open Economies: The Consequences of Strategic Fit and Performance. *Journal of International Marketing*, 20 (2), 25-48.

Heinonen, Jarna - Smallridge, Diana (2004) *Finnvera Plc: An International Evaluation*. Ministry of Trade and Industry. Industries Department. Publications 1/2004. Helsinki: Edita Publishing Ltd.

Heinonen, Jarna - Smallridge, Diana - Laaksonen, Eeva - Stenholm, Pekka (2012) *Evaluation of Finnvera Plc. Final Report*, Publications of the Ministry of Employment and the Economy, Innovation 28/2012.

Karppinen, Ari - Oikarinen, Elias (2008) *Ydinvoimalaitosyksikön rakentamisen taloudelliset vaikutukset*. Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikön julkaisusarja A:25/2008.

Laakso, Seppo - Kilpeläinen, Päivi - Kostianen, Eeva - Susiluoto, Ilkka (2006) *Yleisurheilun MM2005-kisojen aluetaloudelliset vaikutukset*. Jyväskylä: Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU.

Leontief, Wassily (1986) *Input-output economics*. New York: Oxford University Press.

Oikarinen, Elias (2007) *Porin Prikaatin ja Kainuun Prikaatin toiminnan taloudelliset vaikutukset*, Julkaisussa: Asevelvollisuusjärjestelmän yhteiskunnallisia vaikutuksia. Puolustusministeriö, Helsinki.

Oikarinen, Elias (2002) *Kajaanin varuskunnan ja Maasotakoulun taloudelliset vaikutukset*. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, sarja Keskustelua ja raportteja 4:2002. Turku.

Pukkinen, Tommi - Stenholm, Pekka (2006) *Finnvera Oyj:n viennin rahoitustoiminnan vaikuttavuus*. Julkaisematon tutkimusraportti.

Susiluoto, Ilkka (2001) *Kulttuuripääkaupunkivuoden taloudelliset vaikutukset*. Teoksessa Cantell, Timo - Schulman, Harry (toim.) "Mitä oli kulttuurivuosi: Kirjoituksia Euroopan kulttuuripääkaupunkivuodesta Helsingissä". Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Internet-lähteet

Bank of Finland Bulletin 5/2013: Economic Outlook

http://www.suomenpankki.fi/en/julkaisut/bulletin/economic_outlook/Documents/B513.pdf (luettu maaliskuu 2014)

Finnish Customs

http://www.tulli.fi/en/releases/ulkomaankauppatilastot/tiedotteet/kuluvavuosi/summary07022014/liitteet/Tullitiedottaa_EN.pdf (luettu maaliskuu 2014)

Finnish Customs Statistics

<http://www.tulli.fi/en/releases/ulkomaankauppatilastot/tiedotteet/kuluvavuosi/summary07022014/liitteet/figurs13.pdf> (luettu maaliskuu 2014)

Finnvera, Vienti

<http://www.finnvera.fi/Vienti-ja-kansainvaelistyminen> (luettu kesäkuu 2014)

Statistics Finland

http://pxweb2.stat.fi/graph/?matrix=010_vtp_tau_010&timeid=2014321141145&lang=1#top
<http://pxweb2.stat.fi/Dialog/Saveshow.asp> (luettu maaliskuu 2014)

TeamFinland (Ministry of Foreign Affairs)

<http://team.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=46794&contentlan=2&culture=en-US> (luettu maaliskuu 2014)